

ДІАЛОГИ НАУКОВЦІВ

"Я Є ПРИХИЛЬНИКОМ ПОБУДОВИ СПІЛЬНОЇ ЄВРОПИ" (Інтерв'ю з професором Папського Салезіянського Університету Збігнєвом Формеллою)

Ви представляєте унікальний навчальний заклад, про який мало знають в Україні. Чим він особливий?

Папський Салезіянський Університет заснований 1940 року спільною салезіян Дона Боско в Турині, а 1965 року переїхав до Риму. Ми працюємо задля служіння суспільству, Церкві та ставимо за ціль приділити особливу увагу навчанню й вирішенню проблем, пов'язаних з освітою та вихованням молоді, особливо з неблагополучних сімей.

Наш інститут психології виховання і розвитку спеціалізується, головним чином, на вивченні питань, пов'язаних з вихованням дітей та молоді, які перебувають у занедбаному середовищі, а саме тих, які у процесі соціалізації переймають певні моделі поведінки в сім'ях, де вони відчують труднощі в матеріальній, духовній, розвивальній сферах. Очевидно, займаючись цими справами,

ми мусимо враховувати потреби середовища та власні можливості. Наразі основними питаннями, які домінують у нашому закладі кілька років поспіль, є ті, що пов'язані з особистістю вихователя – дорослого, який займається вихованням інших. Оскільки це інститут психології, то нас цікавлять особистісні якості зрілого виховника, який готовий працювати, вирішувати проблеми виховання і соціалізації.

Як салезіяни, вивчаємо і практикуємо превентивну систему виховання. Виходимо з тих основоположних ідей, які заклав Дон Боско: легше запобігти, ніж лікувати. Отже, що слід зробити, щоб у середовищах, несприятливих для виховання дитини, можна було запобігти таким явищам, як алкоголізм, безробіття, невдале сімейне життя чи інші життєві трагедії. Усвідомлюємо: якщо будемо займатися молоддю, покажемо їй інший спосіб життя, то, можливо,

переконаємо в тому, що можна жити по-іншому. Тоді вона вийде із цього середовища якщо не фізично, то, принаймні, духовно зрелим.

Серед наших наукових інтересів – клінічна психологія, яка скерована на інше середовище та різного роду спільноти, наприклад, терапевтичні, релігійні, спільноти ув'язнених. Наші вихователі – це священники, брати і сестри, які у своїй діяльності намагаються поєднати ласки Божі з людською натурою.

Відомо, у Вашому університеті навчаються студенти з різних країн світу, зокрема з України. Що про це скажете?

На різних факультетах – близько двадцяти студентів з України. Більшість із них – священники і черниці, але є й світські особи. Кількох студентів навчаю психології, тож можу сказати, що в цілому університеті українці, хорвати, поляки, словенці, словаки вирізняються тим, що швидко вивчають мову, є здібними і мають добру підготовку; розуміють, чого хочуть, і дуже часто досягають хороших результатів у навчанні, дехто має докторські звання. Вони є одними з найкращих. Тому ми з радістю приймаємо студентів із цих країн, бо знаємо, що вони усвідомлюють, чого прагнуть у житті.

Шановний п. професоре, оскільки досліджуєте проблеми виховання, то, очевидно, маєте таке глобальне їх бачення, можете виділити спільне у вихованні дітей та молоді сучасної Європи.

Багато подорожую, тож намагаюся вивчати такі проблеми в різних країнах Європи та світу. Думаю, що найбільшою проблемою є та, що пов'язана з емоційною сферою підро-

стаючого покоління. Молодь в емоційному плані є дедалі слабшою, щоразу більшає кількість проявів кризового стану, ідеться про занедбаність, залежності. З наших досліджень робимо висновок про те, що суспільство, родина, держава не встигають за потребами молоді. Якщо в Італії 50 відсотків молоді не має родини як середовища сталого, яке знаходиться з нею у товариських стосунках, зміцнює в різного роду кризах, то куди має піти. У багатьох країнах є криза церкви, молодіжних організацій, зовсім мало тих, хто займається саме молоддю...

З аналізу причин робимо висновок про те, що молоді люди переходять до світу віртуального. Щоразу більше часу вони не тільки проводять з комп'ютером, а живуть у ньому, встановлюють контакти, створюють різного роду групи, вигадують ігри. Це є причиною того, що молодь починає замикається в собі, зменшується кількість контактів "обличчя до обличчя", вона фізіологічно, психологічно, фізично та емоційно слабшає. На другому місці, про що також говорять мої колеги – патопсихологи, є нарцисизм і егоїзм. Число осіб, котрі думають тільки про себе, а не включаються у справи добродійні, чимраз збільшується. Це ж стосується молодих людей, у яких завищені бажання, така собі "гонка мишей". Вони очікують допомоги від інших, але самі допомагати не хочуть. Так, в Італії відсотків молодих подруж не мають дітей, а 20 відсотків мають по одному, тому такі діти не мають справжнього співжиття, оточення з братів, сестер, на подвір'ї, у під'їзді чи дворі. Отже, нарцисизм стає найбільшою загрозою для Європи. Таке явище нам видається небезпечним, бо може привести в майбутньому до занепаду суспільства.

Що, на вашу думку, найбільше сприяє досягненню зрілості в педагога: особистісні якості, спеціально організоване навчання, умови самого навчального закладу, суспільство?

Якщо вірити в те, що кожна професія характеризується відповідни-

ми предиспозиціями, то праця вчителя також. Я хотів би виділити *п'ять базових площин*, які свідчать про особистісну зрілість:

- Зрілість фізіологічна – означає бути людиною, якщо навіть фізично неповносправною, але людиною розвинутою, котра презентує себе як особа зінтегрована (цілісна).

- Зрілість емоційна. Людина повинна пізнати свої емоції і навчитися ними керувати. Не може бути особою, яка впадає в крайню маніфестацію почуттів – від розпачу до невгамовної радості, ейфорії в межах півгодини. То є ознакою якоїсь незрілості, що потім не дозволить допомагати іншим у керуванні почуттями.

- Зрілість інтелектуальна, якщо студент не може самостійно здати іспит раз, два...але якщо кожен з них є терпіння і труд, то виникає запитання: чи зможе він розв'язувати проблеми, які з'являться в житті, якщо не може здати простого іспиту.

- Зрілість духовна, або можу назвати її релігійною. Виходимо з міркувань, що людина зріла мусить мати сталу, незмінну систему цінностей, усвідомлену у процесі свого розвитку. То може бути релігія, то може бути віра в якісь визначені вартісності – істина, добро, краса.

Не можу погодитися з тим, що хтось є вихователем (педагогом), має 35 років і чотири рази змінив чоловіка чи жінку. Важко прийняти чи схвалити таку людину, бо вона буде передавати цінності, які не мають вартості в її житті. Очевидно, то важкий вибір, але необхідний, особливо, коли хочемо показати молоді зразок, приклад для наслідування, а вчитель чи виховател ь його презентує... Педагог повинен бути не тільки добре навченим, вихованим, а й заохоченим до того, щоб шукати свою дорогу розвитку, зацікавлений в особистісному розвитку. Коли учень має багато таких учителів у своєму середовищі, то, імовірно, може вирости як особистість. Якщо в його оточенні є багато слабких людей, які одне говорять, а інше роблять, часто змінюють власні погляди, емоційно неврівноважені, то молода особа не вірить в те, що може собі порадити. І зараз це є ве-

ликою проблемою, бо школа в Європі потерпає від заінтелектуалізованості. Ми впевнені, що вчимо окремі предмети, і те, що навчаємо, більш важливіше, ніж те, хто навчає. Однак, це неправда, бо багатьма дослідженнями доведено (ми також беремо в них участь), що якість донесення інформації, приязні стосунки між учителем та учнем впливають на якість навчання. За таких умов молода людина має підтвердження в особі вчителя, що те, що він вивчає, потрібне в житті.

Ви вперше в Україні, в Івано-Франківську. Чи виникла у Вас думка продовжити співпрацю з українськими вишами, школами?

Ми вже провели дослідження у двох школах вашого міста (стаття розміщена у цьому журналі). За два дні перебування в Україні все оглядаю, слухаю, і воно видавалось схожим на те, що пережив у Польщі 30 років тому, бачив у Хорватії, Румунії. І думаю, що нам треба співпрацювати, бо я є великим прихильником побудови спільної Європи. Вважаю, що її повинні будувати молоді люди, бо покоління моє, покоління старших людей занадто відособлене і правдоподібно не є в стані зрозуміти чи шукати того, що нас об'єднує, бо цілий час підкреслюють те, що нас роз'єднує.

На жаль, бачу проблему в тому, що зараз дуже багато молодих людей виїжджають з України і мало повертаються, так само було і в Польщі, Румунії, інших країнах. Це сильна молодь, з іншою системою цінностей, яка готова ділитися цим й могла б багато зробити в Україні. Думаю, що держава, церква, інші установи, повинні цьому сприяти. І треба створювати умови тим добрим молодим людям для того, щоб вони повернулися додому і були тими "першими гребцями", узяли страву у свої руки. Бо старше покоління мусить усвідомити, що за якийсь час треба відсуватися, відходити назад, інші мають будувати Європу по-своєму. І Україна має до цього прийти.

Я є відкритим до співпраці, вважаю, що вона дуже потрібна.